

Datum	Tijd	Locatie
8 maart 2023	13.00 – 17:00	KIVI op de Prinsengracht 23, Den Haag

Samenvatting van de kern discussiepunten:

‘Data bij de bron’ roept de verkeerde verwachtingen op. Het lijkt nu alsof data nooit "over de lijn" gaat en altijd bij de originele bronhouder blijft staan. Dit roept vele vragen op, want er zijn cases waarbij dat wel de bedoeling is dat beide de data beheren.

Met data vanuit de bron is niet bedoeld dat data altijd bij dezelfde bron moet blijven. Afhankelijk van de datadienst, rechten van partijen en de belangen van datadienstgebruikers kan data bij andere partijen worden opgeslagen. Bijvoorbeeld bij het opleveren van een bouwwerk kan het zijn dat het BIM-model wordt overgedragen van de aannemer naar de asset manager. De formulering van '[data vanuit de bron](#)' is aangepast om dit beeld duidelijker te maken.

Hoe wordt omgegaan met de (lange termijn) opslag van data in het DSGO?

De archivering van data in het DSGO is een onderwerp dat nog verder zal worden onderzocht in de doorontwikkeling van het afsprakenstelsel. Zie de nieuwe [aanpak ontwikkeling van het afsprakenstelsel](#) pagina voor meer informatie hierover.

Er zijn verwachtingen dat het afsprakenstelsel duidelijkheid gaat geven over welke standaarden gebruikt zullen worden in de gebouwde omgeving

Het DSGO is gericht om data delen te realiseren in de gehele gebouwde omgeving. Waar in de ene situatie met BIM-modellen wordt gewerkt, gaat het in een andere situatie over product data. Daarom is de ontwikkeling gestart met generieke afspraken, die data agnostisch zijn. Afspraken over data standaarden, of semantiek kunnen wel onderdeel van het afsprakenstelsel worden als specifieke afspraak. De behoefte voor data standaarden of semantiek worden in use cases met launching customers geïdentificeerd en kunnen mogelijk worden opgenomen als specifieke afspraak. Dat betekent niet dat we in elke use case een volledig semantisch model specificeren, of dat elke data standaard die gebruikt wordt in een use case automatisch onderdeel van het afsprakenstelsel wordt, maar dit is wel een mogelijkheid dat dit tot een specifieke afspraak leidt.

Dit is verder toegelicht in het afsprakenstelsel, de [scope van het DSGO](#) is verder gedetailleerd, en er is een extra pagina toegevoegd over [aanpak ontwikkeling DSGO](#).

Hoe sluiten bestaande (data) standaarden aan op DSGO

- Een van de [richtinggevende principes van het afsprakenstelsel DSGO](#) is: gebaseerd op open standaarden. Dit betekent dat bij de ontwikkeling van het afsprakenstelsel, waar mogelijk en passend, gebruik wordt gemaakt van (delen van) bestaande (open) standaarden, normen en afsprakenstelsels die relevant zijn voor de deelnemende partijen. DSGO heeft dan ook niet de ambitie om het wiel opnieuw uit te vinden.
- Er lijken ook verwachtingen te zijn dat DSGO gaat bepalen welke (data) standaarden wel en niet gebruikt moeten, of aangeraden worden. Dit is niet het doel. Het Forum voor Standaardisatie geeft dit voor de publieke sector aan.
- De ambitie van het DSGO is niet om te concurreren met bestaande (data) standaarden. Deze zouden zo veel mogelijk complementair aan elkaar moeten zijn. Toch is niet uit te sluiten dat dit niet altijd 100% het geval zou zijn
- In de gebouwde omgeving bestaan vele data standaarden. Deze spelen altijd een rol in elke data uitwisseling. Alleen, niet elke gebruikte standaard in een case resulteert in een specifieke afspraak. De uitleg hiervan is verder gedetailleerd op de [scope van het DSGO](#) pagina.

Er is behoefte aan betere beschrijvingen van wat generiek en specifieke afspraken (kunnen) zijn

Via het DSGO wordt gezorgd voor makkelijkere, toegang, ontsluiting en beschikbaarheid van en tot data die nodig is bij het voeren van bedrijfsprocessen. Generieke afspraken zijn data agnostisch, en ondersteunen daarmee alle mogelijke datadiensten, onafhankelijk van het data dat wordt gedeeld. Naast generieke afspraken kunnen specifieke afspraken worden gemaakt op basis van concrete use cases. Specifieke afspraken gelden voor specifieke data, zijn daarmee niet data agnostisch en relevant voor enkel delen van de gebouwde omgeving. Specifieke afspraken kunnen een bredere scope hebben dan generieke afspraken, en kunnen bijvoorbeeld afspraken bevatten over de toepassingen van data en bedrijfsprocessen of de kwaliteit en semantiek van de data die gedeeld wordt.

Dit is verder toegelicht in de bijgewerkte [scope van het DSGO](#) pagina.

De figuur over de scope van het DSGO is niet duidelijk over generieke en specifieke afspraken

De pagina [scope van DSGO](#) is aangepast waar beter gespecificeerd is wat generieke en specifieke afspraken kunnen zijn

Wat zijn stelselvoorzieningen precies?

Stelselvoorzieningen zijn ondersteunende faciliteiten die nodig zijn voor het functioneren van het DSGO. Stelselvoorzieningen zijn voor gemeenschappelijk gebruik, en ondersteunen partijen tijdens ontwikkeling en bij gebruik van het DSGO. De minimale vereisten aan de stelselvoorzieningen worden gedefinieerd door het DSGO. Stelselvoorzieningen worden

geleverd door partijen in de gebouwde omgeving of door de beheerorganisatie van het DSGO, maar staan allemaal onder toezicht van de beheerorganisatie DSGO.

Dit is verder toegelicht in de bijgewerkte [doel van het DSGO](#) pagina.

Hoe verhouden de uitgewerkte processen in eerder stadia tot het stelsel? Hier zien we niks van terug

Er is een samenvatting van de resultaten gepubliceerd op de [digiGO](#) website.

De ambitie is nooit geweest dat deze onderdeel van het afsprakenstelsel zouden worden, maar hebben geholpen in het identificeren van datadeelkansen. Daarnaast wordt parallel doorgewerkt aan referentiearchitectuur, waar deze processen voor gebruikt worden en gepubliceerd zullen worden.

Wat gebeurt er met de eerder gedefinieerde use cases?

De initiële 34 use cases hebben gediend om te bepalen wat [de archetypes van datadiensten](#) (p12-16) gaan zijn. O.b.v. van deze archetypes worden nu bepaald hoe de basis van datadiensten werken.

Moet iedereen zich aanmelden bij DSGO? Dit creëert een extra middleman en afhankelijkheid

Elke partij is vrij om deel te nemen aan het DSGO. Of een partij moet aanmelding bij het DSGO is afhankelijk van de rol die partij wilt innemen. Vertrouwde partijen zullen zich bij DSGO aan moeten melden om daarmee ook geregistreerd te staan als deelnemer. Echter zullen er ook partijen zijn die gebruik van DSGO maken op een indirecte manier, zonder deelnemer te zijn. Je kan het vergelijken met je bank account. Jij maakt gebruik van het betalingsnetwerk, doordat je al klant bent bij de bank, maar hebt je nooit op het betaalnetwerk moeten aanmelden en bewijzen dat je aan de eisen voldoet.

Er zijn al veel situaties waarin al gebeurd wat jullie zeggen. Kijken jullie ook naar deze casussen?

Klopt, data delen gebeurd al. Het DSGO beoogd ook niet dat er alleen maar nieuwe cases door mogelijk worden. Maar op dit moment zijn er veel, en verschillende, koppelingen nodig om dit met ketenpartijen te kunnen realiseren. Als alternatief moet iedereen zich committeren aan een platform of softwareoplossing, waardoor hun leveranciersmacht te groot wordt en een lock-in ontstaat. Het DSGO biedt een alternatief, waardoor dit op basis van digitale infrastructuur gerealiseerd kan worden. Hiermee creëert het DSGO een schaalbare oplossing en wordt het door een groeiend netwerk van deelnemers kosten-efficiënt om data te delen.

Hoe worden kleine partijen/aannemers/MKB meegenomen in de ontwikkeling van het DSGO? Die zijn niet met datadelen bezig?

De ambitie is niet dat kleinere partijen zelf een datadienst moeten ontwikkelen want daar hebben ze niet de capaciteit voor. Wel kunnen ze de voordelen ervaren van het DSGO, maar de implementatie zal via hun software lopen. Ook kleine partijen maken gebruik van softwareoplossingen, zonder exact te weten wat daarachter gebeurt.

Zitten alle juiste partijen in de zaal bij de publieke review? Ook de aannemers en de software partijen spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van het DSGO

Voor de publieke review (en deelname aan het vervolg van de ontwikkeling van het DSGO) zijn open uitnodigingen gestuurd. Indien betrokken partijen vinden dat de juiste partijen niet aanwezig zijn, nodigen we de sector uit om het DSGO te helpen zorgen dat de relevante partijen bij het vervolg te betrekken. Het DSGO programma gaat in de aankomende periode focussen op software partijen, het is goed om te starten met partijen die uiteindelijk met de datadiensten gaan gebruiken (dus alle ketenpartijen).

Er is onduidelijkheid over welke rol partijen in de gebouwde omgeving in DSGO kunnen innemen

Voor elke partij in de gebouwde omgeving zijn er meerdere rollen mogelijk bij de ontwikkeling van het afsprakenstelsel DSGO:

- *Bijdrage aan de ontwikkeling van het afsprakenstelsel:* het DSGO is van en voor de sector. Door mee te bepalen wat erin komt te staan, kan worden gezorgd dat het DSGO ook beter aansluit bij de behoeftes van marktpartijen.
- *Eerste implementaties:* parallel aan de ontwikkeling van het DSGO, is het DSGO-programma bezig met use cases van launching customers die de eerste implementaties gaan realiseren. O.b.v. deze implementaties, wordt het afsprakenstelsel door ontwikkelt, en wordt direct waarde door de launching customers gerealiseerd.

Dit is verder toegelicht in de nieuwe [aanpak ontwikkeling van het DSGO](#) pagina.

Hoe integreert DSGO met oude IT?

Het DSGO beoogd om interacties tussen partijen te realiseren. Daarvoor moeten partijen in staat zijn de data te ontsluiten. Dit wordt mogelijk gemaakt door het voldoen aan de technische afspraken van het DSGO. Voor deze afspraken wordt zoveel mogelijk gekeken naar bestaande (open) standaarden. Het zal niet mogelijk zijn voor alle legacy systemen om hieraan te voldoen en om hieraan te voldoen zal dit aanpassingen vereisen. Met het DSGO kan met een enkele IT aanpassing worden data gedeeld met alle andere partijen die deelnemen aan het DSGO.

Hoe wordt DSGO doorontwikkeld/wat zijn de next steps?

Dit was de eerste publieke review en er komen er nog meer. De eerstvolgende is op 15 juni en daarna op 15/16 november. Tussen de reviews in, wordt het afsprakenstelsel door ontwikkelt aan de hand van use cases en best practices verder, en vinden werkgroepen plaats op de ontwerpen die extra verdieping behoeven. Dit staat verder beschreven in de nieuwe [aanpak ontwikkeling afsprakenstelsel](#) pagina.

Het is belangrijk dat er snel duidelijkheid komt over beheer en financieringsmodel van het toekomstig DSGO

Het beheer van het DSGO (inclusief financiering) wordt nog bepaald gedurende de ontwikkeling van het DSGO. Er is een apart project “beheer”, waarin vragen rondom governance, beheer, financiering duidelijk worden gemaakt. Dit is verder toegelicht in de nieuwe [aanpak ontwikkeling afsprakenstelsel](#) pagina.